

Proposal to encode the Devanagari letter Sindhi DDDA in Unicode

Biswajit Mandal (biswajitmandal.bm90@gmail.com)

Dec 12, 2024

This is a proposal to encode a new character in the Devanagari Extended-A block of the Unicode standard: a DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA.

GLYPH	CODE	CHARACTER NAME
	U+11B0A	DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA

Sindhi language is written in both Arabic and Devanagari scripts. Devanagari is used widely in India along with Arabic. It recognized as one of the Scheduled languages of Indian Constitution in 1967. Some state governments of India publishing the textbooks from nursery to 12th standard in both Devanagari and Arabic scripts. Textbooks from Maharashtra State Government showing a different implosive /də/ letter for Sindhi in Devanagari edition. There are full sets of textbooks from elementary to secondary used this letter ଢ. Apart from these textbooks some primers from Gwalior (Madhya Pradesh) and other literary books are using this letter instead of ଢ U+097E. Also, a found a book using both letter ଢ and ଢ. [see Fig. 15]

DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA ଢ is used to represent implosive *də* [də] similar to Arabic ئ U+068F ARABIC LETTER DAL WITH THREE DOTS ABOVE DOWNWARDS. The ଢ U+097E DEVANAGARI LETTER DDDA is already encoded to represent implosive *da* but this form is also important. Proposed letter is not possible the type with existing marks like ୟ U+0952 DEVANAGARI STRESS SIGN ANUDATTA and with _ U+0331 COMBINING MACRON BELOW during consonant vowel ligature. For example:

With ୟ U+0952 DEVANAGARI STRESS SIGN ANUDATTA:

ଢୁ *dəu* → ଢ + ୟ + ତୁ = ଢୟୁ

ଢୁ *dəu* → ଢ + ତୁ + ୟ = ଢ୍ୟୁ

With _ U+0331 COMBINING MACRON BELOW:

ଢୁ *dəu* → ଢ + _ + ତୁ = ଢ୍୳ୁ

ଢୁ *dəu* → ଢ + ତୁ + _ = ଢ୍୳ୁ

Name

The proposed character is assigned the name DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA. This name seems more appropriate than other possible candidates, e.g. DEVANAGARI LETTER ALTERNATIVE DDDA or DEVANAGARI LETTER DDDDA.

Collation

The proposed character should be sorted after ॐ U+11B09 DEVANAGARI SIGN MINDU.

Character Data

Character Properties: UnicodeData.txt

11B0A; DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA;Lo;0;L;;;;N;;;;;

Linebreaking Properties: LineBreak.txt

11B0A ; AL # Lo [01] DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA

Indic Syllabic Category: IndicSyllabicCategory.txt

11B0A ; Consonant # Lo [01] DEVANAGARI LETTER SINDHI DDDA

References

- [1] हिन्दी सिन्धी टीचर - नारायणदास हेमनदास बुकसेलर्स, जालिमसिंह की गोठ, टोपी बाजार, ग्यालियर-1
_____ हिन्दी सिन्धी टीचर - नारायणदास हेमनदास बुकसेलर्स, जालिमसिंह की गोठ, टोपी बाजार, ग्यालियर- 474001
- [2] ۱۶-بی/ آدیپور-۳۷۰۲۰۵- کچ (پارت)۔ انڈین انسٹیتیوٹ آف سِنْتَالاجِی۔ سنتی پاٹ مala۔ ۱۔ وُمی، سدارنگاٹی ۲-بی/ ۱۶-آدیپور-۳۷۰۲۰۵- کچ (پارت)۔ انڈین انسٹیتیوٹ آف سِنْتَالاجِی۔ سنتی پاٹ مala۔ ۳۔
- [3] [3] هندی سکٹلائِعِ تمام آسانپستک) هندی سنتی تیجر۔ سुन्दर سےوا مंडली، کوटरی، جیلا ڈاڑھ سیم۔
- [4] نागपाल، بिनीता. 2009. مांदी थीउ न मारुई. R.B.Publition, D6/Gita Prakash, Andheri(W) Mumbai 400058.
_____. 2012. ८८८. BN Publication. Anand Lalchandani, Impressions, Mahim, Mumbai-400016.
- [5] ساماں्य ویज्ञان- کیتابु پهاریयों، دर्जों تیयों. 1969. مہاراشٹر راج्य पाठ्यपुस्तक نिर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल پूना.
- [6] ساماں्य ویज्ञان- تیयों کیتابु (दर्जों پंजों). 1970. مہاراش्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [7] اسां जो भारत- کیتابु टियों. 1971. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [8] اسां जो भारत- کیتابु बियों، दर्जों छहों. 1971. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [9] ساماں्य ویज्ञان- تیयों کیتابु: दर्जों पंजों. 1970. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [10] ساماں्य विज्ञान- पुस्तक चोथों, दर्जों छहों. 1971. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [11] سिन्धी ब्रालभारती :दर्जों अठों. 1996. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे -४११००४.
- [12] ساماں्य विज्ञान- पुस्तक पंजों, दर्जों सतों. 1971. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [13] اسां जो भारत (इतिहास)- कیتابु पहरियों, दर्जों पंजों. 1970. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [14] سिन्धी ब्रालभारती :दर्जों टियों. 1991. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [15] سिन्धी ब्रालभारती :दर्जों छहों. 1985. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [16] سिन्धी ब्रालभारती :दर्जों सतों. 1986. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [17] سिन्धी ब्रालभारती : पहरियों किताबु. 1968. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [18] سिन्धी ब्रालभारती : बियों किताबु. 1969. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [19] ब्रालभारती : सिन्धी, पहरियों किताबु. 1980. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [20] ब्रालभारती : सिन्धी, टियों किताबु. 1969. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे.
- [21] छत्रपती शिवाजी (इतिहास एं नागरिक शास्त्र) - दर्जों चोथों. 1970. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूनो.
- [22] اسां जो थाणों ज़िलो (दर्जे टिएं लाइ). 1969. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल पूना.
- [23] سिन्धी ब्रालभारती :दरिजो बियों. 1990. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडल, पुणे-४११००४.

(६)

پاٹ ۴ پاٹ ۳

سیندھی اکھاروں کے برابر هندوی اکھار
سیندھی اکھارنی جو برابر هندوی اکھار
سندي اکرن جي برا برا هندوي اکر

ا	ب	پ	ت	ٹ	ش	ٹ	ٹ	ث
س	ٹ	ٹ	ٹ	ٹ	ٹ	ٹ	ٹ	ٹ
خ	ہ	چ	چ	چ	چ	چ	چ	چ
ز	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ
ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ
ش	س	ج	ڈ	ر	ج	ڈ	ڈ	د
ک	ک	ک	ک	ک	ک	ک	ک	ک
ل	م	ل	م	ل	م	ل	م	ل
گ	ن	گ	ن	گ	ن	گ	ن	گ
پ	م	پ	م	پ	م	پ	م	پ
پ	ل	پ	ل	پ	ل	پ	ل	پ
ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ
ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ
ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ	ڈ

Fig 1: Table of Sindhi alphabets in both Arabic and Devanagari showing letter د for ڏ. (Narayandas page no.6)

<https://sindhyat.com/database/Books/Hindi-Sindhi-Teacher/7>

(९)

پاٹ ۷ پاٹ ۷

سیندھی اگلکھر کا ہندو میں نام
سیندھی اگلکھر نی جا ہندوی میں نام

سنڈی آکرن جا ہندی عالیہ

سیندھی میں ۴۲ بار्ण ہوتے ہیں ।

سیندھی دایوں ہا� کی ترکف سے لیکھی جاتی ہے
جبکہ ہندو باریوں ہاथ کی ترکف سے لیکھی جاتی ہے ।

ت	ت	ت	ت	پ	پ	پ	پ	ب	ب
تے	نے	تے	مے	پے	بے	بے	بے	بے	بے

کے اگلیک

ي	ك	گ	ک	گ	ق	ف	ث	ت	ت
یہ	کے	گے	گے	گا	فے	فے	थے	سے	سے

ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل	ل
لے									

بے جے جو سو ہے ڈالو ڈالو ڈالو ڈالو ڈالو ڈالو ڈالو ڈالو

ل	ل	م	م	ر	ر	ر	ر	ن	ن
لے	لے	مے	مے	رے	رے	رے	رے	نے	نے

لے نو نو می سو ڈے کے رے گئو ائے نو خے لے چے

ظ	ظ	ظ	ظ	ص	ص	ق	ق	ش	ش
ظے	ظے	ظے	ظے	صے	صے	چے	چے	شو نو	شو نو

چے تو چے چو چو چو چو چو چو چو چو چو

ه	ه	ه	ه	ه	ه	ه	ه
ہے							

اگلیک ہمیں کافے ہے ہے ہے ہے ہے ہے ہے ہے

Fig 2: Table showing the pronunciation of Arabic letters in Devanagari. (Narayandas page no.10)
<https://sindhyanat.com/database/Books/Hindi-Sindhi-Teacher/10>

سِندھی آکر (دیوناگری موجب)						
ڱ	ڳ	ڱ	ڳ	ڱ	ڱ	ڱ
ڻ	ڳ	ڻ	ڳ	ڻ	ڻ	ڻ
ڙ	ڙ	ڙ	ڙ	ڙ	ڙ	ڙ
ڦ	ڦ	ڦ	ڦ	ڦ	ڦ	ڦ
ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ
-	ن	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ
م	ٻ	ٻ	ٻ	ٻ	ٻ	ٻ
ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ	ڻ
ه	س	ش	و	ل	ر	ي
hamzo	alif	f	r	z	g	kh
او	او	او	او	او	او	او
au	o	ai	e	oo	ee	i
اً	اً	اً	اً	اً	اً	اً
a	aa	aa	aa	aa	aa	aa

Fig 3: Showing Sindhi alphabets in both Arabic and Devanagari with Roman translation. (Sadarangani 6:1997).

<https://sindhyat.com/database/Books/SindhiPathMala1/2>

(१४)

ਹ	ਹਨ	ਹੁ	ਹੋ	ਹੀ	ਹਿ	ਹੁ	ਹੋ	ਹੀ	ਹਿ	ਹ
ਹ	ਹਾ	ਹਿ	ਹੀ	ਹਣ	ਹੇ	ਹੈ	ਹੋ	ਹੀ	ਹ	ਹ:
ਖ	ਖਨ	ਖੁ	ਖੋ	ਖੀ	ਖਿ	ਖਨ	ਖੁ	ਖੋ	ਖੀ	ਖਿ
ਖ	ਖਾ	ਖਿ	ਖੀ	ਖ	ਖੇ	ਖੈ	ਖੋ	ਖੀ	ਖ	ਖ:
ਦ	ਦਨ	ਦੁ	ਦੂ	ਦੀ	ਦਿ	ਦਨ	ਦੁ	ਦੂ	ਦੀ	ਦ
ਦ	ਦਾ	ਦਿ	ਦੀ	ਦੁ	ਦੂ	ਦੇ	ਦੈ	ਦੋ	ਦੀ	ਦ:
ਤ	ਤਨ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੀ	ਤਿ	ਤਨ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੀ	ਤਿ
ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤ	ਤੇ	ਤੈ	ਤੋ	ਤੀ	ਤੈ	ਤ:
ਤ	ਤਨ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੀ	ਤਿ	ਤਨ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੀ	ਤਿ
ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤ	ਤੇ	ਤੈ	ਤੋ	ਤੀ	ਤੈ	ਤ:
ਤ	ਤਨ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੀ	ਤਿ	ਤਨ	ਤੁ	ਤੂ	ਤੀ	ਤਿ
ਤ	ਤਾ	ਤਿ	ਤੀ	ਤ	ਤੇ	ਤੈ	ਤੋ	ਤੀ	ਤੈ	ਤ:

Fig 4: Table of consonant-vowel ligatures of Devanagari version of Sindhi. (Narayandas page no.15)
<https://sindhyanat.com/database/Books/Hindi-Sindhi-Teacher/15>

सबकु पढिस्यो

महिर जा वाली

किशनचंद तीर्थदास खत्री 'बेवसि' (१८८५-१९४७) बर्बु शाइरन में शुमारु कयो वजे थो. हुन सिधी कविता खे नओं मोडु **दिनो**. हुन जे कविता जी बोली सौली एं सलूणी आहे.

इन बैत में साई 'बेवसि' ईश्वर खे प्रार्थना कंदे चवे थो त, तो जहिडो **दातारु** केह न आहे. तूं हमेशह असांखे संएं दग्यु लाइ.

महिर करि ए महिर जा वाली, निमाणनि माण तूं,
जंहि में निति मुंहिजी चडाई, **दे** सची सा जाण तूं.

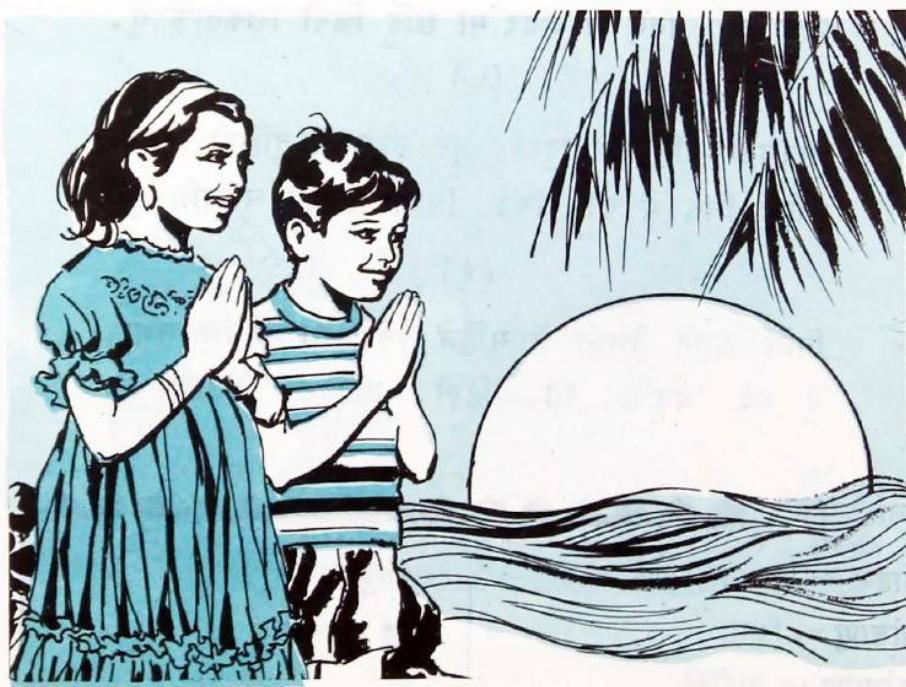

Fig 5: Extracted from chapter 1: महिर जा वाली *Mahira Jā Vālī* of class sixth text book सिन्धी बालभारती *Sindhī Bālbharatī*. (1:1985)

સબકુ બિયો

ઇલમ એં ધન જો ઝેડો

કૌડોમલ ચંદનમલ વિલિનાણી (૧૮૪૪-૧૯૧૬) જો જન્મુ ભિરિયા (સાહિતોઅ) સિન્ધુ મેં થિયો. સિન્ધુ જે તિલીમ ખાતે મેં ઊચ પદ તે રહ્યે હિન સિન્ધી તિલીમ એં સાહિત્ય જા ચડા ઘડા ભરિયા. સિન્ધી નસુર જો બુનિયાદુ વિજાંદળ એં ઉન જી વાટ ઘડીંદળનિ સાહિત્યકારનિ મેં દીવાન સાહિવ જો ઊચ આસ્થાનુ આહે.

હિન સબક મેં લેખક ઇલમ એં ધન જે વાર્તાલાપ જરીએ ઇહો બુધાઇણ જી કોશણ કર્દી આહે ત દુનિયા મેં ધન જે ખેટ મેં ઇલમુ વધીક જરૂરી ચીજ આહે.

હિકિડે દીનું ધનુ ચવણ લગ્નો ઇલમ ખે ત સજીઅ દુનિયા મેં જિતે કિથે મુંહિજી વડાઈ આહે એં અહિડી જાડ આહે ઈ કાન જિતે મુંહિજી ચર્ચા ન આહે. સભિની માણ્ઠનિ જો અર્થુ મૂખાં થો છુટે. સારે જગ્ન મેં મુંહિજી સોભિયા આહે. તર્ફ ઇલમ ચયો ત બેશકિ અબ્હાં જી જાતિ વડી આહે. પર જેકો પંહિજી વાખાણિ પાણેહી કંદો આહે, સો પંહિજી જવાન સાં પાણેહી પાણ ખે મિયાં મિઠૂ ચવાઈંડો આહે. શેખ સિદ્દી જે ચવણ મૂજિબિ, “અંબર ઉહો, જંહિ જી પાણમુરાદો સુરહાણિ અચે એં ન જહો, જંહિ ખે અતાહ વાખાણે.”

ઇહા ગુલિહ બુધી ધન ખે દુાઢી મઠિયાં લગ્ની. હૂ ચવણ લગ્નો ત “વાહ જી, વાહ! તબ્હીં અસાં તે હાણે ટૌકું થા કરિયો. તબ્હીં પંહિજે વિત ખાં વધીક ન હલો એં પંહિજે દર્જે ખાં બાહિરિ ન વત્રો ત ચડો આહે.” ઇલમ ચયો ત “આઉં ભલા ઉન્હીઅ ગાલિહ જી તબ્હાં ખે કહિડી વરાણી દિયાં એં અબ્હાં ખે છા ચવાં? તંહિકરે હીંઅર મિઠી માઠિ ભલી આહે.” ઇહા ગુલિહ બુધાંડેઈ ધનુ હેકારી અચી ખાણો એં વિઢણ કાળિ સંભિરી થે આયો ત એતિરે મેં ઉતાહું અક્કલુ અચી લાંઘાઊ થિયો. તંહિ બીહી ઉન્હનિ ખાં પુછ્છિયો ત “બેલી! અબ્હાં સાં ખૈર ત આહે? અબ્હીં કહિડીઅ ગાલિહ તાં પાણ મેં ટકિરો થા?”

પાઠ ૪

ખણુ-રખુ

ભરત, ગુલ ખણુ ।

દહ ગુલ ખણુ ।

વતણ, ગુલ ખણુ ।

દહ ગુલ ખણુ ।

ભરત, નમુ । ગુલ રખુ ।

વતણ, નમુ । ગુલ રખુ ।

ભરત દહ નમુ

ભ દ ન

૪

Fig 7: Extracted from chapter 4: ખણુ-રખુ *Khaṇu-Rakhu* of class one text book સિન્હી બાળભારતી *Sindhī Bālbharatī*. (4:1968).

तेजु		नक	पहुतो
तो		नचणु	पहिंजो
तोतो		नज़र	पैसो
तोर		नमणु	पाइणु-पातो
तोरि		नमाइणु	पाणी
थ		नवां	पिणि
थकिजणु		नयूं	पवणु-पियो
थालहु		नंहं	पियास
थांव		नंदो	पियाणु
थियणु		नंदिडो	पियारो
थुल्हो		नालो	पिलेट
थोरो		निकिरणु	पीलो
द		निकितो	पीउ
दर		निंड	पींघ
दादा		निहारणु	पेरु
दादी		नीरियूं	पुटु
दान्तिलो		नीलो	पुछणु
दालि	ध		पुसाइणु
दिलि	धकु	पको	पुठियां
दिहिली	धणी	पखी	प्रा
दुकानु	धरिती	पटु	पवणु-पियो
दुश्मनु	धाणा	पन	पोइ
देगिडो	धियानु	पढणु	
देरि	धू धू	पम् पम्	फ
देशु	धोतियूं	पर	फरी
न		परे	फार
		परी	फिटणु
		पहुतचणु	फुल

Fig 8: Extracted from Lexicon part of class one text book सिन्धी ब्रालभारती *Sindhī Brālbharatī*. (56:1968).

राजा दशरथ खे टे राणियूं, कौशल्या, सुमित्रा औं केकई हुयूं। अन्हनि मां खेसि चारि पुट श्री राम, लछिमणु, भरतु औं शत्रुघ्नु हुआ। सीता मिथिला जे राजा जनक जी धीअ हुअी। हूअ न फ़कति शिकिलि जी सुहिणी हुअी, पर गुणनि जी वि खाणि हुअी। राजा जनक वटि हिकु वदो गौरो धनुषु हो। हुन चयो त जेको अुहो धनुषु टोड़ीदो, तंहिसां हूं पंहिंजी धीअ परिणाईदो।

श्री रामचन्द्रु औं लछिमणु ऋषी विश्वामित्र सां गदु दैतनि खे मारीदा, सीता जे शादीअ लाइ रचियल स्वयम्बर सभा में वजी शामिलु थिया। जेको धनुषु वदो वदो बहादुर राजा औं वि टोड़े न सधिया, सो श्री रामचन्द्र टोड़ियो। ईअें हिन जी सीता सां शादी थी।

जदुहिं राजा दशरथु बुढो थियो, तदुहिं श्री रामचन्द्र खे राज_ गदीअ ते विहारण जो वीचारु कयाई। अुन ते केकई, जंहिं सां घणो प्यारु होसि, सा राजा सां रुसी पेअ। राजा

६५

Fig 9: Extracted from chapter श्री रामचन्द्रजी कथा *Srī Rāmacandrajī Kathā* of class two text book सिन्धी बालभारती *Sindhī Bālbharatī*. (65:1969).

१४. पहाड़

ऊधव पहाड़ दिसु ।
ऊचा ऊचा पहाड़ दिसु ।
शामू वण दिसु ।
डिघा डिघा वण दिसु ।
ऊचा ऊचा पहाड़ ।
डिघा डिघा वण ।

ऊधव ऊचा शामू पहाड़ डिघा

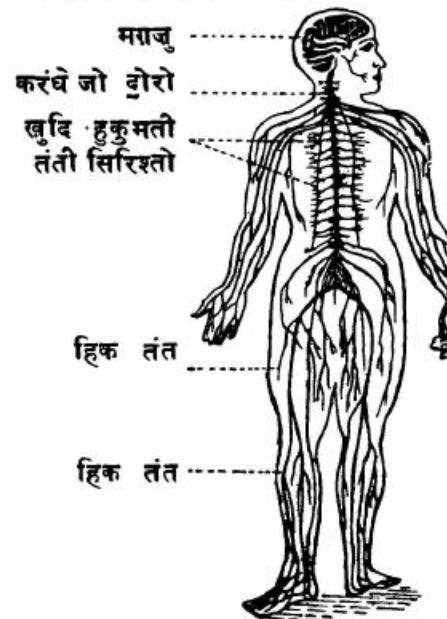
ऊ - ड़

१४

Fig 10: Extracted from chapter 14: पहाड़ *Pahāṛa* of class one text book ब्रालभारती : सिन्धी *Bālbharatī; Sindhī*. (14:1980).

(बाबु पहिरियों) तंती सिरिश्तो

असां जे बदन जा निराला उजिवा हिक खिए जे मदव सां पांहिजो कमु ठोकि तरह सां कनि था. मगजु हिक हुण्याएं पेतीअ में रखियल आहे जांहिं खे केप्राटी सप्तिजे थो. मगजु बदन जे निरालनि उजिवनि जी चुरि पुरि जी शुलआति कराए थो एं उन्हनि जे चुरि पुरि ते जावितो रखे थो. असां जे हथनि एं पेरनि नू मुशिकू असांजे हलण सां पाण मुरादो नको सुसनि एं नको फुडनि थियूं, पर मगजु उन्हनि खे ईंएं करण लाइ हुकुमु खिए थो. तंतू उहे हुकुम खणनि चियूं. तंतू अछनि धालुनि मिसल थियन थियूं उहे असां जे बदन जे सभिनी मुशिकूनि सां गुंडियल थियनि थियूं.

(शिकिल १.१) तंती सिरिश्तो
खापासीरो थी हलिजे. मगजु जदर्हिंकंहंकेसिले त पहुचे थो ते छाकजे तदर्हिं उन्हीअ

तंतू असांजे बदन में हर हंधि पखिडियल आहिनि एं उन्हनि जे मेरफत मगजु खे सभु नियापा पहुचनि था. मगजु खे जदर्हिं उहे नियापा पहुचनि था. तदर्हिं उन्हनि ते अमलु करे थो एं तंतू मगजु जा हुकुम बदन जे जुदा जुदा उजिवनि दांहु खणी वजनि थियूं. पंध कंदे जेकदर्हिं असीं घटीअ में कंडा दुसूं या त अखियुनि जूं तंतू मगजु दांहु नियापो मोकिलेनि थियूं. नियापे मिलण शर्त मगजु ख्यालु करे थो एं फ्रेसिलो करे थो त या त रस्ते तां कंडा खणी परे कजनि या त कंडनि

(१)

Fig 11: Extracted from chapter 1: तंती सिरिश्तो *Tamtī Siriśto* of class fifth science book सामान्य विज्ञान *Sāmānya Vijñāna- Part 3.* (1:1970).

मुंहिंजो जनमु जेकबआबाद सिन्धु में थियो । जेकबआबाद बलोचिस्तान बार्डर जे भरिसां दुनिया जे अथाह गरम शहरनि मां हिकु लेखी वेंदी आहे । इक्वेटर जे वेझो हुअण करे हिन शहर मथां सिज जा सिधा किरिणा पवंदा आहिनि ।

जेठ (मई) महीने में ओतिरी त गर्मी थोंदी आहे जो सुबुह जो नवे बजे ई मऱंदि थी वेंदी आहे, रक्कूल अंॅ बजारूल बंदि करे माण्हू घरनि में आरामी हूंदा आहिनि । सज्जा रस्ता सुनसान थी वेंदा आहिनि, केतिरा पखी अंॅ पसूं रस्तनि ते गरमीअ सबवि मुआ पिया हूंदा आहिनि, अंॅ इन महीने जी २८ तारीख सन १९४६ में मुंहिंजो जनमु काके केशवदास विशनदास थावाणीअ जे नंडे पुट राम वटि थियो । कुदिरत जो करिश्मा चइजे जो अथाह गरमीअ जो असरु मूं मथां न हो, मुंहिंजो रंगु अंग्रेजनि वांगुर अछो, गिल शादा, अखियू शेरियूं, वार भूरा, चंड वांगुर पई चमकंदी हुअसि, वरी सुभाउ बि खिलणो अंॅ शान्तीको होमि । खिल जो त अथाह खजानो मिलियतु होमि ।

सज्जे घर में भातियुनि जो रांदीको हुअसि । सज्जो वकूतु 'शेरी शेरी' करे प्या नवाईदा अंॅ कुडाईदा हुआ । बाबा (मुंहिंजो डाढो) त दिसी पिया ठरंदा हुआ ।

छोटीअ जो नालो 'ल' अखर ते निकितो, मुंहिंजो नालो 'लाजवन्ती' रखियो वियो । सभु 'लाजू' या 'लाजी' करे सद्दींदा हुआ पर बाबा मूंखे लछिमी करे सद्दींदा हुआ छो जो मुंहिंजे जमण खां पोइ चइनी तरफनि खां

Fig 12: Extracted from chapter 1: लाजवन्ती 'लाजू' *Lājavantī 'Lājū'* of book मांदी थीउ न मारुई *Māṇdī Thīu na Māruī*. (Nagpal 11:2009).

(५०)

जी, हाँ !

जी, हा !

حی، ھا!

क्या आप चाय पीएंगे ? छा तवहां चांहि पीअंदा ?

چا ڈوھان چानهن یبئند ।

धन्यवाद ! मैं चाय नहीं पीऊँगा । मेहरबानी ! मां चांहि न पीअंदुसि ।

ھेर بाजी ! ھान چानहन नम یبئند ।

कृपया ! यह पुस्तक मुझे दें । कृपा करे हीउ किताबू मूँखे दीदा ।

کر ٻا ڪري هڻي ڪتاب ڏونکي ڏيند ।

नहीं ! मुझे इसकी जरूरत है । न ! मूँखे हिनजी घुरिज आहे ?

نہ ڏونکي هڻي گهرو ج آهي ।

आप क्या खाएंगे ? तवहां छा खाइंदा ?

ڈوھان چا گا ڇيند ।

धन्यवाद ! कुछ नहीं ! मेहरबानी ! कुछ न ।

ھےर بانی ! نم ڪر ڻ ।

गाय दूध देती है ? गाँइ खीर दुीदी आहे ।

گان ڪيو ڏيند ।

हाँ, गाय दूध देती है ? हा, गाँइ खीर दुीदी आहे ?

ھا, گان ڪيو ڏيند ।

इस पुस्तक की क्या कीमत है ? हिन किताब जो घणी कीमत आहे ?

هن ڪتاب جي گھڻي قيمت آهي ।

Fig 13: Extracted from chapter 35: 'Conversation' from book Hindi-Sindhi- Teacher. (Narayandas page no.50)
<https://sindhyanat.com/database/Books/Hindi-Sindhi-Teacher/50>

پاٹ ۲۰ پاٹ ۲۰

نیج سیندھی اگر
خاس سیندھی اگر
خاص سندھی آگر

ک	ق	قلم	کلمس	کتی
خ	خ	خکھ	خکھ	خکھ
س	س	سڈب	سڈب	سڈب
غ	غ	غڈی	غڈی	غڈی
چ	چ	چنے	چنے	چنے
ڈ	ڈ	ڈکٹر	ڈکٹر	ڈکٹر
ڪ	ڏ	ڏکٹ	ڏکٹ	ڏکٹ
ڪ	ف	فوجر	فوجر	فوجر
ٻ	ٻ	ٻگاری	ٻگاری	ٻگاری
ڏ	ڏ	ڏڻڻ	ڏڻڻ	ڏڻڻ
ڦ	ڦ	ڦرو	ڦرو	ڦرو
ڦ	ڦ	ڦالمر	ڦالمر	ڦالمر
ڙ	ڙ	ڙمعیف	ڙمعیف	ڙمعیف
ڙ	ڙ	ڙکھر	ڙکھر	ڙکھر

Fig 14: Extracted from chapter 20: ‘Sindhi’s own letters’ from book Hindi-Sindhi-Teacher, page no.27. <https://archive.org/download/hindi-sindhi-teacher/Hindi%20Sindhi%20Teacher.pdf>

आपो दीपो भवः “पहिंजो दीपक पाण बणजो” "Be the source of light yourself"

जडृहिं भगुवान गौतम बुद्ध महार्निवाण अवस्था (अंतिम घड़ी)में हो सदासि अती प्यारो शिष्य आनन्द बेहद दुःख औं परेशानीअ सां पुछे थो तव्हां खां पोए असांजो छा थींदो ? संघ जो छा थींदो औं जार जार रूअे थो। तदृहिं भगुवान बुद्ध उपदेश ड्हाइदें चवे थो,
“आपो दीप भव”

मुंहिंजी छाया जी रोशनी खतम थींदी, पोए तोखे पंहिंजी रोशनीअ सां ई राह रोशन करणी आहे। तूं सच जी गोल्हा में लग्नी वजु पंहिंजी शरण में वजु बे कहिंजी शरण में न वजु तूं हर गालह ते ध्यान डे आत्म ज्ञान जे प्रकाश सां ई सत्यमार्ग ते अग्नियां औं आस्था वधाइंदो रहु औं बियनि जी बि राह रोशन कंदो हल।

Fig 15: Showing the usage of both दु and डु from the book रूबरु Rūbarū. (Nagpal 3:2012).

**PROPOSAL SUMMARY FORM TO ACCOMPANY SUBMISSIONS
FOR ADDITIONS TO THE REPERTOIRE OF ISO/IEC 10646¹**

Please fill all the sections A, B and C below.

Please read Principles and Procedures Document (P & P) from <http://std.dkuug.dk/JTC1/SC2/WG2/docs/principles.html> for guidelines and details before filling this form.

Please ensure you are using the latest Form from <http://std.dkuug.dk/JTC1/SC2/WG2/docs/summaryform.html>.

See also <http://std.dkuug.dk/JTC1/SC2/WG2/docs/roadmaps.html> for latest Roadmaps.

A. Administrative

1. Title:	Proposal to Encode the Devanagari letter Sindhi DDDA in Unicode	
2. Requester's name:	Biswajit Mandal (biswajitmandal.bm90@gmail.com)	
3. Requester type (Member body/Liaison/Individual contribution):	Individual Member	
4. Submission date:	12/12/2024	
5. Requester's reference (if applicable):		
6. Choose one of the following:		
This is a complete proposal:	Yes	
(or) More information will be provided later:	No	

B. Technical – General

1. Choose one of the following:		
a. This proposal is for a new script (set of characters):	Yes	
Proposed name of script:	Devanagari	
b. The proposal is for addition of character(s) to an existing block:		
Name of the existing block:		
2. Number of characters in proposal:	1	
3. Proposed category (select one from below - see section 2.2 of P&P document):		
A-Contemporary ☒	B.1-Specialized (small collection)	B.2-Specialized (large collection)
C-Major extinct	D-Attested extinct	E-Minor extinct
F-Archaic Hieroglyphic or Ideographic		G-Obscure or questionable usage symbols
4. Is a repertoire including character names provided?	Yes	
a. If YES, are the names in accordance with the “character naming guidelines” in Annex L of P&P document?	Yes	
b. Are the character shapes attached in a legible form suitable for review?	Yes	
5. Fonts related:		
a. Who will provide the appropriate computerized font to the Project Editor of 10646 for publishing the standard?	Biswajit Mandal (biswajitmandal.bm90@gmail.com)	
b. Identify the party granting a license for use of the font by the editors (include address, e-mail, ftp-site, etc.):	Biswajit Mandal (biswajitmandal.bm90@gmail.com)	
6. References:		
a. Are references (to other character sets, dictionaries, descriptive texts etc.) provided?	Yes	
b. Are published examples of use (such as samples from newspapers, magazines, or other sources) of proposed characters attached?	Yes	
7. Special encoding issues:		
Does the proposal address other aspects of character data processing (if applicable) such as input, presentation, sorting, searching, indexing, transliteration etc. (if yes please enclose information)?	Yes	
See proposal for additional details		
8. Additional Information:		
Submitters are invited to provide any additional information about Properties of the proposed Character(s) or Script that will assist in correct understanding of and correct linguistic processing of the proposed character(s) or script. Examples of such properties are: Casing information, Numeric information, Currency information, Display behaviour information such as line breaks, widths etc., Combining behaviour, Spacing behaviour, Directional behaviour, Default Collation behaviour, relevance in Mark Up contexts, Compatibility equivalence and other Unicode normalization related information. See the Unicode standard at http://www.unicode.org for such		

information on other scripts. Also see Unicode Character Database (<http://www.unicode.org/reports/tr44/>) and associated Unicode Technical Reports for information needed for consideration by the Unicode Technical Committee for inclusion in the Unicode Standard.

C. Technical - Justification

1. Has this proposal for addition of character(s) been submitted before?	No
If YES explain	
2. Has contact been made to members of the user community (for example: National Body, user groups of the script or characters, other experts, etc.)?	Yes
If YES, with whom?	<i>Sindhi community of India</i>
If YES, available relevant documents:	<i>See citations in text proposal</i>
3. Information on the user community for the proposed characters (for example: size, demographics, information technology use, or publishing use) is included?	Yes
Reference:	<i>See text of proposal</i>
4. The context of use for the proposed characters (type of use; common or rare)	Common
Reference:	<i>See text of proposal</i>
5. Are the proposed characters in current use by the user community?	Yes
If YES, where? Reference:	<i>See text of proposal</i>
6. After giving due considerations to the principles in the P&P document must the proposed characters be entirely in the BMP?	No
If YES, is a rationale provided?	
If YES, reference:	
7. Should the proposed characters be kept together in a contiguous range (rather than being scattered)?	N/A
8. Can any of the proposed characters be considered a presentation form of an existing character or character sequence?	No
If YES, is a rationale for its inclusion provided?	
If YES, reference:	
9. Can any of the proposed characters be encoded using a composed character sequence of either existing characters or other proposed characters?	No
If YES, is a rationale for its inclusion provided?	
If YES, reference:	
10. Can any of the proposed character(s) be considered to be similar (in appearance or function) to, or could be confused with, an existing character?	Yes
If YES, is a rationale for its inclusion provided?	
If YES, reference:	<i>See text of proposal</i>
11. Does the proposal include use of combining characters and/or use of composite sequences?	No
If YES, is a rationale for such use provided?	
If YES, reference:	
Is a list of composite sequences and their corresponding glyph images (graphic symbols) provided?	
If YES, reference:	
12. Does the proposal contain characters with any special properties such as control function or similar semantics?	No
If YES, describe in detail (include attachment if necessary)	
13. Does the proposal contain any Ideographic compatibility characters?	No
If YES, are the equivalent corresponding unified ideographic characters identified?	
If YES, reference:	